

ANAYASA HUKUKU

A) DEVLET KAVRAMI VE TÜRRLERİ

- **1. Devlet Kavramı:**
- Devlet, dünya üzerinde kara, deniz ve hava unsurlarından oluşan bir *ülkede yaşayan kişiler üzerinde egemenlik hakkını kullanan hukuki örgütlü yapılardır.*

- **2. Devlet Türleri:**
- **a) Yapılarına Göre Devlet Türleri:**
 - Tekli devletler
 - Çoklu Devletler
- **Tekli devletler:** Ülke içinde ve dışında egemenlik yetkisini kullanılması bir tek örgütlü yapıdan oluşan devletlerdir. Bunlara üniter devletler, basit devletler de denir. Devlet fonksiyonlarını kullanan güç yapıları tektir. Tek yasama ve tek yürütme organları vardır.

- **Çoklu Devletler:**
- Çoklu devletler kendi içerisinde birden fazla örgütlü egemenlik kullanan birimin olduğu devletlerdir. **Çoklu devletler federatif ve konfederatif devletlerdir.** Federal devletler, federal devlet ve federe (kanton) devletlerden oluşur.
- Federe devletler iç işlerinde bağımsız dış devletlerle ilişkilerinde ise bir üst devlet olan federal devlete bağlı devletlerdir. Federe devletle federal devlet arasındaki ilişki anayasa ile kurulur. (ABD, Almanya, İsviçre...)

- **Konfederatif devletler ise,** konfederasyonu oluşturan devletler **iç ve dış ilişkilerinde bağımsızdır. Ayrı meclis ve yürütme** organları vardır. Üye devletler arasındaki bağ anlaşmalara dayanır. Avrupa Birliği böyle bir devlet şekline örnektir. (European Union).

- b) Egemenliğin Ait Olduğu Kişiye Göre Devletler

- Monarşi

- Oligarşi

- Cumhuriyet

- **Monarşi :**

- **Egemenlik yetkisinin bir kişi** tarafından kullanıldığı devletlerdir. Bu kişi (monark), kral, kraliçe, sultan veya padişah gibi isimlerle anılır. İktidara gelişi babadan oğula soy sürer. Monarşi, mutlak monarşi ve meşruti monarşi şekillerinde olabilir.

- **Mutlak monarşi**, yönetimde **babadan oğula** geçen tek kişinin bulunduğu yönetim şeklidir. Krallıklar buna örnek teşkil eder. **Meşruti monarşi**, yönetimde **monarkın yanında seçimle gelen yöneticilerin** de yer aldığı yönetim biçimidir. Hollanda, Danimarka, İngiltere, Japonya, İsveç ve Belçika.

- **Oligarşı**

Yönetimin **belli bir zümreye ait olduğu** devletlerdir. Oligarşıyi oluşturan zümre birbirine ve hukuka karşı bağlı değildir.

Oligarşı, küçük bir azınlığın yönetimde olduğu devlet biçimidir

- **Cumhuriyet**

Egemenliğin ulusa ait olduğu bir yönetim şeklidir. Son sözü millet söyler. Siyasi partiler ve seçim cumhuriyetin en önemli araçlarıdır. Egemenliğin kullanıldığı hükümet sistemlerine göre, meclis hükümeti, parlamenter hükümet ve başkanlık hükümeti çeşitleri vardır.

i. Meclis hükümeti

ii. Parlamenter hükümet

iii. Başkanlık Sistemi

iv. Yarı Başkanlık Sistemi

1. Türk Tarihinde Anayasal Hareketler

- **1808 Senedi İttifak:**
- Sadrazam Alemdar Mustafa Paşa başkanlığında bir tarafta âyanlar, diğler tarafta devletin ileri gelenleri arasında 29 Eylül 1808'de Kâğıthane'de "meşveret-i amme" denilen büyük bir toplantı yapıldı.
- Toplantıda varılan kararlar "Sened-i İttifak" adı verilen bir belgede tespit edildi.
- **Senedi ittifak ilk defa padişahın yetkilerinin sınırlandırılmasını düzenlemiş olması nedeniyle sözleşme olarak kabul edilir.**
- Anayasal hareketler içerisinde de bir değere sahiptir. Hukuki değeri açısından **padişahla âyanlar arasındaki sözleşme**dir. Anayasa değilse bile anayasal belgedir.

- **1839 Tanzimat Fermanı:**
- Sultan Abdülmecit, 3 Kasım 1839 ta-rihinde Mustafa Reşit Paşa'ya hazırlattığı, **batılı hukuk kurallarına geçişin ilk aşaması** olan Tanzimat Fermanı'nı (Gülhane Hatt-ı Hümayunu) Gülhane Parkı'nda ilan ettirdi.
 - i. **Malî güce göre vergi ilkesi,**
 - ii. Devlet **harcamalarının kanuniliği ilkesi,**
 - iii. Asker almada adalet, ceza yargılamasına ilişkin **“yargılanma hakkı” veya “yargılanmadan kimseye ceza verilemez”** güvenceleri,
 - iv. Can güvenliği, **ırz ve namus dokunulmazlığında herkesin şeref ve haysiyetinin korunacağı,**
 - v. **Mülkiyet hakkı,** bu ilke ile herkese, mal dokunulmazlığı tanımıştır. Herkes mülkiyet hakkına sahip olacak, bu hak devlet tarafından korunacaktır.
 - vi. **Müsadere yasağı** bir kimsenin suç işlemesi halinde, malından mirasçılarını alıkoyan müsadere sistemi,
 - vii. **Eşitlik ilkesi,** fermanında belirtilen tüm haklardan din ayrımı yapılmaksızın bütün halkın yararlanacağı,
 - viii. **Kanunun üstünlüğü ilkesi** gibi ilkeler getirilmiştir.

- **1856 Islahat Fermanı:**Islahat Fermanı'nın esasları Hariciye Nazırı Ali Pasa ile İngiltere, **Fransa ve Avusturya elçileri arasında kararlaştırılmış** ve ferman, Sultan Abdülmecid tarafından ilan edilmiştir. **Başka deyişle, Ferman dış baskı ürünüdür.**
- i. Osmanlı devleti, Tanzimat Fermanı ile kabul ettiği esasları tekrar kabul etmiştir ve fermanın varlığı ile geçerliliği teyit edilmiştir.
- ii. Bütün **dinlere verilen ayrıcalıklar bir kez daha vurgulanarak resmî hale getirilmiştir.**
- **vs. Oku...**

- **I. Meşrutiyet ve 1876 Kanûn-ı Esâsî**
- Kanûn-ı Esâsî, **ilk Osmanlı anayasasıdır.**
- I. Meşrutiyetle **ilk yazılı anayasa** olarak Kanuni Esasi (Esas Kanun) ile hukuk tarihinde yerini almıştır.
- **İlk defa** “Meclis-i Umumi” adını alan **parlamento kurulmuştur.**
- 1878’de Osmanlı Rus savaşı nedeniyle meclis kapatılmış ve mutlakiyet yönetimi tekrar gündeme gelmiştir.
- Padişahın meclisi feshetme yetkisi, sansür ve sürgün yetkisi, hükümeti görevden alma yetkisi, örgütlenme önündeki engeller ve kanun yapmanın padişah izni ayan meclisi onayı ve tekrar padişah onayına bağlanmış olması nedeniyle **kamu hak ve özgürlükleri açısından güvence oluşturmamaktadır.**

- **1909 II. Meşrutiyet**
- 1909 II. Meşrutiyetle birlikte **Kanun-i Esasi' de bazı değişiklikler yapılmıştır.**
- Padişahın meclisi feshetme yetkisi kaldırılmamakla beraber 3 aylık süre şartına bağlanmıştır.
- Sansür ve sürgün yetkisi kaldırılmıştır. **Hükümet meclise karşı sorumlu tutulmuştur.**
- Kanunlaştırmada Padişah izni kaldırılmış, onay yetkisi ise sınırlandırılmıştır.
- Örgütlenme özgürlüğü getirilmiştir

- **1921 Anayasası ve Teşkilât-ı Esasîye Kanunu**
- **24 madde**lik 1921 Anayasası (Teşkilat-ı Esasiye) yürürlüğe konulmuştur.
- **Yasama ve yürütme yetkileri mecliste** toplanmıştı.
- **Meclis hükümeti** sistemi vardı. Hâkimiyetin kayıtsız, şartsız millete ait olduğunu, yönetim usulünün hakkın mukadderatını bizzat ve bilfiil idare etmesine dayanır. **Çerçeve bir anayasadır.**
- Değiştirilmesi kolay **yumuşak bir anayasa**dır.
- Kuvvetler birliği ve meclis hükümeti sistemini kabul etmiştir.
- **Yerel yönetimlerin oluşumuna imkân vermiştir.**
- Cumhuriyetin ilanı ile birlikte değişikliğe gidilmiş ve Cumhurbaşkanlığı makamı getirilmiştir.
- Cumhurbaşkanınının meclis üyeleri içinden seçilmesi kabul edilmiştir.

- **1924 Anayasası ve Teşkilât-ı Esasîye Kanunu**
- **TBMM'nin kabul ettiği anayasa 1924 anayasasıdır.**
- **Meclis hükümeti sistemini** kabul etmiştir.
- **Sert anayasa**lardandır.
- 1924 Anayasası, millî hâkimiyet prensibiyle **kuvvetler birliğini gerçekleştiren** meclis hükümeti sistemini muhafaza eder.
- Yasama, yürütme yetkileri, millet adına meclis tarafından kullanılır.
- Yasama organı, **tek meclisten** (TBMM) kuruludur.

- **Meclis üyelerinin yasama sorumsuzluğu vardır.**
- Yönetme kuvvetini ***Cumhurbaşkanı ve Bakanlar*** teşkil eder.
- Cumhurbaşkanı, 4 yıl için TBMM tarafından ve kendi üyeleri arasından seçilir.
- 24 Anayasasında **devletin şekli cumhuriyet** olarak belirtilmiştir.
- **İlk halinde devletin dini İslam** olarak belirtilmekle beraber **1937 değişikliği ile bu ibare kaldırılmıştır.**

- Egemenlik kayıtsız şartsız milletindir, kullanımı ise meclis eliyledir.
- 1934 yılında kadınlara da seçilme hakkı tanındı.
- Yargı hakkı, millet adına bağımsız mahkemelerce kullanılır. (md. 8).
- Ancak Anayasa mahkemesi yoktur.
- Anayasa sert bir anayasadır.
- Devletin cumhuriyet olduğuna dair hükmü değiştirilemez.

- **1961 Anayasası :**
- 9 Temmuz 1961'de halkoyuna sunulan ve kabul edilen anayasa **askeri bir anayasadır.**
- Başlangıç hükümleri bu anayasa ile getirilmiştir.
- **Kuvvetler ayrılığı sistemini benimsemiştir.**
- Temel hak ve özgürlükler konusunda kapsamlı düzenleme yapılmıştır.
- **Sert bir anayasadır.**
- **Anayasa Mahkemesi** de ilk defa 1961 Anayasası ile yargı sistemine katılmıştır.

- 61 Anayasası Başlangıç hükümleri;
- Türkiye Devleti bir cumhuriyettir.
- İnsan haklarına ve başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan, millî, demokratik, lâik ve sosyal bir hukuk devletidir.
- Egemenlik kayıtsız şartsız Türk Milletininindir.
- Millet, egemenliğini, Anayasanın koyduğu esaslara göre, yetkili organlar eliyle kullanır.
- Yasama yetkisi Türkiye Büyük Millet Meclisinindir.
- Bu yetki devredilemez.

- Yürütme Bakanlar Kurulu ve Cumhurbaşkanı
- Yargı erki bağımsız mahkemeler
- Herkes, kişiliğine bağlı, dokunulmaz, devredilmez, vazgeçilmez temel hak ve hürriyetlere sahiptir
- Kişi dokunulmazlığı
- Cumhurbaşkanı 7 yıllığına seçilir.
- Hâkimler azlolunamaz.
- Anayasa Mahkemesi, on beş asıl ve beş yedek üyeden kuruludur

- **1982 Anayasası:**
- 12 Eylül 1980 askeri hareketi ile atanmışlardan oluşan **Danışma Meclisi** ile **Milli Güvenlik Konseyi**'nin işbirliği ile kabul edilmiştir.
- Danışma Meclisinin kabul ettiği yasa, Milli Güvenlik Konseyi tarafından kabul edilerek RG' de yayımlanmıştır.
- Tasarı 07.11.1982 günü **halkoyuna** sunulularak kabul edilmiştir.

ANAYASALARLA İLGİLİ ÖZEL KONU

- **Asli kurucu iktidar**, devlet kurarak ona hukuk ve siyasi statüsünü veren ve anayasayı ilk kez ya da yeniden yapan iktidar olarak tanımlanabilir. Asli kurucu iktidarın da monokratik, plebisit ve demokratik olmak üzere üç biçimi bulunur
- **Tali Kurucu İktidar:** **Var olan anayasayı değiştiren iktidar olarak tanımlanmaktadır.**

Anayasa Türleri

- **Ferman anayasalar** hükümdarın tek yanlı iradesinin ürünüdür.
- **Misak anayasa** ise hükümdarın iradesinin yanına ona kendini kabul ettirebilen, monarkla birlikte onun iradesine eklenmiş **temsili bir organ ya da meclisin yaptığı anayasa**dır.
- **Plebisit kurucu iktidar**, iktidarı belli bir dönemde elinde bulunduranların, hazırladıkları anayasa taslağını özgür bir tartışma ortamı yaratmadan halkoylamasına sunmalarını ifade eder.

1982 Anayasası

- **Anayasa Kavramı**
- Anayasa, **anayasa yapıcı** organ tarafından **anayasa yapma kurallarına** uygun olarak yapılan, diğer normlara göre **en üstte yer alan** ve bağlayıcılığı olan, **devleti ve organlarının işleyişini düzenleyen, kamu hak ve özgürlüklerini ve korunma yöntemlerini düzenleyen yazılı hukuk kurallarıdır.**

- **Özellikleri:**

- i. **Anayasa yapmakla yetkili organ tarafından yapılır.**
- ii. **Anayasa için geniş çapta uzlaşa aranmaktadır.**
- iii. **Anayasa, normlar hiyerarşisinde en üstte yer alır.**
- iv. **Anayasa bağlayıcıdır.**
- v. **Anayasa, devleti, organlarını ve işleyişini düzenler.**
- vi. **Anayasalar kamu hak ve özgürlüklerini düzenler.**
- vii. **Anayasa, yazılıdır.**

- Anayasa Türleri
- **aa) Değiştirilebilme Özelliklerine Göre Anayasalar**
 - Yumuşak Anayasalar
 - Sert Anayasalar
 - Maddi Sınır
 - Biçimsel Sınır
 - Süre Sınırı
- **bb) Yapan veya Değiştiren İktidarlara Göre Anayasalar**
 - Demokratik Anayasalar
 - Anti Demokratik Anayasalar
- **cc) İçeriklerine Göre Anayasalar**
 - Maddi Anayasa
 - Şekli Anayasa
- **dd) Şekline Göre Anayasalar**
 - Yazılı Anayasalar
 - Teamüli Anayasalar
- **ee) Kapsamına Göre Anayasalar**
 - Çerçeve Anayasa
 - Detay Anayasa

- **Yumuşak Anayasalar:** Değişiklik için sınırlamanın olmadığı anayasalar.
- **Sert Anayasalar:** Anayasa değişikliklerinin maddi, şekli bazen de süre sınırlamalarına bağlandığı anayasalardır.
 - **Maddi sınır:** başlangıç maddesi değiştirilemez.
 - **Şekli sınır:** Mecliste iki kez görüşme
 - **Süre sınırı:** yürürlük sonrası belirli süre yürürlükte kalacağı ile ilgili sınırlar

- **Demokratik Anayasa:** Demokratik yöntemlerle halk tarafından seçilmiş milletvekillerinin yaptığı anayasalar.
- **Anti-Demokratik Anayasalar:** Seçimle gelmeyen veya darbe yolu ile gelmiş iktidarların yaptığı anayasalar.

- **Maddi anayasa**, devleti, temel organlarını ve işleyişini ayrıca temel hak ve ödevleri düzenleyen anayasalardır.
- **Şekli anayasa**, içeriği itibariyle maddi anayasanın konularını içermese bile yapılış tarzı itibariyle anayasadaki şekil şartlarını yerine getirmiş olan anayasalardır.

- **Yazılı anayasalar**, yapan organı belli ve yazılı olarak bir hukuk metninde yerini almış anayasalar
- **Teamülî anayasalar** belli bir organ tarafından çıkarılmamış olmakla beraber uzun yıllar toplum içerisinde uygulanmak suretiyle oluşturulmuş ve toplum anayasa olarak benimsediği kurallardır. İngiltere.

- **Çerçeve anayasa**, belli başlı temel konulara yer veren, içeriğinin düzenlenmesini yasalara bırakan anayasalardır. Madde sayısı ve düzenlediği konular bir anayasada olması gereken kadardır.
- **Detay anayasa ise**, yasalarla düzenlenebilecek konuların anayasada yer aldığı, uzun maddelerden oluşan anayasalardır.

1982 ANAYASASI'NIN ÖZELLİKLERİ

- i. Anayasa, **kazuistik (ayrıntılı) yöntemle** hazırlanmıştır. Detaya giren bilgilere yer vermiştir.
- Anayasanın değiştirilmesi daha güçleştirilmiştir.
Sert anayasadır.
- iii. Anayasa **değiştirilemez maddeler içerir.** Anayasanın ilk üç maddesi değiştirilemez, değiştirilmesi teklif bile edilemez.
- iv. Normal demokratik yönetime geçiş aşamasında, **Milli Güvenlik Konseyinin** varlığı korunmuş, faaliyetlerine sorumsuzluk getirilmiştir.
- v. Daha **otoriter bir yasadır.** Otorite – özgürlük dengesinde otoriteye ağırlık verilmiştir. Emredici niteliktedir.

- vi. **Cumhurbaşkanlığının yetkileri arttırılmıştır.** Oysaki Cumhurbaşkanının sorumluluğu bulunmamaktadır.
- vi. **Meclisin karar alması kolaylaştırılmıştır.** Toplantı ve karar yeter sayıları karar alabilmeyi kolaylaştıracak şekilde düzenlenmiştir.
- vii. **Siyaset kurumuna yapılan müdahale** ve tek yanlı eleştiriler, siyaset ve demokratik katılım ilkelerini zedelemiştir. Darbe dönemlerinde siyaset yapanların uğradığı zarar ve kötü muameleler, gençlerin siyasete girmesini ve devam etmesini güçleştirmektedir.
- viii. **Anayasadaki kavramlar tanımlanmamıştır.**
- ix. Siyasal sistemde ortaya çıkan bazı tıkanıklıklar **Cumhurbaşkanına yetki verilerek aşılmaya çalışılmıştır.**

III. DEVLET VE ÖZELLİKLERİ

- **Cumhuriyet**, egemenliğin bir kişi, zümre veya aileye ait olmadığı, devletin başı ve kural koyma yetkisine sahip yasama organının demokratik ilkelere göre tespit edildiği bir yönetim anlayışıdır.
- **Cumhur**, halkın çoğunluğunu ifade eder. Demokratik ilkelere göre **halkın çoğunluğu, yönetimin tercihlerini belirler**
- **Temsili demokrasi.**

B) DEVLETİN AMACI

- **1. Toplum Huzurunun Sağlanması:**
- Toplum çok sayıda ve farklı nitelikte insanlardan oluştuğuna göre, **farklılıkları kabul eden, zenginlik sayan ve hiçbir farklılığı dışlamayan** yönetim anlayışı topluma huzur sağlar.
- **2. Milli Dayanışmanın Sağlanması:**
- Milli dayanışma, toplumun tasa ve kıvançta birlikte hareket edebilme duygusudur. Yangın, deprem, salgın hastalık gibi toplumsal felaketlerde insanın yanında yer almalı ve yaralarını sarmalıdır.

- **3. Adaletin Gerçekleştirilmesi**
- Devletin olmazsa olmazlarından biri de toplumda **adalet duygusunu sarsıcı davranışlardan kaçınılmasıdır. Adalet, kişinin hak ettiğini alması, hak etmediği şeylere de sahip olmamasını ifade eder.**
- Adaleti sarsan davranışlar ise, **yandaşlık duygusu ve taraf tutma güdüsüdür.**

C) TÜRKİYE CUMHURİYETİ'NİN NİTELİKLERİ

- **1. İnsan Haklarına Saygılı Olmak**
- 82 Anayasası “**insan haklarına saygılı** “ bir devletten söz etmektedir.
- İnsan haklarına saygılı bir devlet, insanlığın uğrunda mücadele ettiği, değerli ve saygı gösterilmesi gereğine inandığı insan haklarına karşı, daha dikkatli, özenli ve ölçülü olan devlettir.
- İnsan haklarına dayalı devlet, karar ve işlemlerinde insan haklarından ödün vermeyen, ne sebeple olursa olsun insan haklarını gerçekleştirmek zorunda olan devlettir.
- *“Herkes, kişiliğine bağlı, dokunulmaz, devredilmez, vazgeçilmez temel hak ve hürriyetlere sahiptir.”*

- **2. Atatürk Milliyetçiliği İlkesi**

- Atatürk Milliyetçiliği;

- ? Türk vatan ve milletinin ebedi varlığına inanan,
- ? Türk devletinin bölünmez bir bütün olduğuna inanan,
- ? Devlete vatandaşlık bağı ile bağlı olan,
- ? Irkçılığı ve şovenizmi reddeden,
- ? Dünya milletleriyle eşit haklara sahip olduğuna inanan,
- ? Zengin bir hatıra mirasını kabul eden,
- ? Beraber yaşamak hususunda ortak arzu ve isteğe sahip bulunan,
- ? Ülkelerarası ilişkilerde, yurttan sulh cihanda sulh ilkesini benimseyen,
- ? İlerleme ve gelişme konusunda, bütün çağdaş milletlerle beraber yürüyen ve
- ? Türkiye Cumhuriyeti devletine vatandaşlık bağı ile bağlı olan kişiler, Atatürk Milliyetçisidir diyebiliriz.

• **3. Demokratik Devlet İlkesi**

- Demokratik devlet, siyasal sistemde temel karar alma organlarının serbest seçimler sonucu oluşması ve hiçbir siyasi partiye diğerine göre ayrıcalık tanınmadığı yönetim sistemidir.
- Anayasa, vatandaşlara seçme ve seçilme serbestîsi tanımıştır.
- On sekiz yaşını tamamlamış her Türk vatandaşı seçme ve halkoylamasına katılma hakkına sahiptir.
- Demokrasinin en önemli araçları ise **siyasi partilerdir.**

- **4. Laik Devlet İlkesi**

Laiklik, din ve vicdan hürriyeti ile ibadet hürriyeti yanında, din ve devlet işlerinin de ayrı olmasını gerektirir.

- **5. Sosyal Devlet İlkesi**

Sosyal devlet, vatandaşların toplum içerisindeki yaşam kalitesini iyileştirmeyi, belirli bir yaşam seviyesine kavuşturmayı ilke edinen, herkesin sosyal güvenliğe kavuşmasını amaçlayan bir yönetim şeklidir.

sosyal devlet ilkesini gerçekleştiren hükümler

- **6. Hukuk Devleti İlkesi**

- **Hukuk devleti**, devletin kurum ve kuruluşlarının hukuk kurallarına göre yönetilmesini, bu yönetim sırasında yapılan işlem ve eylemlerden dolayı yargı denetimine tabi tutulmasını, yargı kararlarının bağlayıcılığını ve hukuk güvenliğinin sağlanmış olmasını ifade eder.

- **7. Türkiye Üniter Bir Devlettir**

Devletin üniter yapısı, devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bir bütün olduğu şeklinde ifade edilmiştir. Milleti ile bölünemez bütünlük, ülke içerisinde etnik, din, dil gibi unsurlardan hareketle egemenliği parçalayıcı bir oluşuma izin verilemez

- **8. Milli Egemenlik İlkesi**
- Milli egemenlik, milletin kendisini yönetmede karar veren ve uygulayan kaynağın yine millet iradesine dayalı olmasıdır. Egemenlik kayıtsız şartsız milletindir.
- Bu organlar **kural koymada yasama organı, uygulama yetki ve görevinde Cumhurbaşkanı ve Bakanlar Kurulu, yargılamada da mahkemeler eli ile kullanılır.**

- **9. Eşitlik İlkesi**

- Herkesin dil, din, mezhep, renk, cinsiyet, bölge, soy ayrımı yapılmaksızın kanun önünde eşit olmasıdır. Devlet organları ve idare makamları, bütün işlemlerinde kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorundadırlar.

- Eşitlik **mutlak ve nispi** olarak ikiye ayrılarak incelenebilir.

- **Mutlak eşitlik (yatay eşitlik – fiili eşitlik);** herkesin her zaman istisnasız eşit tutulmasıdır.

Nispi eşitlik (dikey eşitlik – hukuki eşitlik); hukuki açıdan aynı durumda olanların aynı, farklı durumda olanların farklı değerlendirildiği eşitliktir.

IV. DEVLETİN FONKSİYONLARI VE ORGANLARI

- Yasama, yürütme ve yargı

Yasama

- Yasama organı TBMM
- Anayasa ve Kanun
- Yasa, ÷lkede yaşayan ve ÷lkeye vatandaşlık bağı ile bağlı olan kişileri kapsayan, s÷rekli, genel, objektif ve yasa adı ile yasa yapma kurallarına uygun olarak yasama organı tarafından yapılır.

- ~~KHK --- Bakanlar Kurulu~~
- ~~Tüzük --- Bakanlar Kurulu~~
- ~~Yönetmelik --- Bakanlıklar vs.~~
- ~~Bakanlar Kurulu Kararları~~
- Cumhurbaşkanlığı Kararnameleri
- Cumhurbaşkanı Kararları

2. Yasama Organı

- Yasama organı olan **TBMM, 600** milletvekilinden oluşur (AY md. 75).
- *“Onsekiz yaşını dolduran her Türk, milletvekili seçilebilir”* (AY md. 76).
- *İlkokul mezunu olmayanlar, kısıtlılar, askerliğini yapmamış olanlar, kamu hizmetinden yasaklılar, taksirli suçlar hariç bir yıl veya daha fazla hapis cezasına hükümlü olanlar, zimmet, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, ihtilas, haraççılık gibi yüz kızartıcı suçlardan hükümlü olanlar affa uğrasalar bile milletvekili seçilemezler*

- **TBMM seçimleri beş yılda bir** yapılır (AY md. 77/1).
- Milletvekilleri, bütün milleti temsil ederler (AY md. 80/1).
- Göreve başlarken ant içerler.
- Milletvekili seçilme şartlarını şöyle sıralayabiliriz:
 - i. **TC vatandaşı olmak,**
 - ii. **18 yaşını doldurmuş olmak,**
 - iii. **En az ilkokul mezunu olmak,**

- iv. Askerlik görevini yapmış olmak ya da yapmış sayılmak,
- v. Yüz kızartıcı suçlardan (hırsızlık, dolandırıcılık, cinsel suçlar, rüşvet, irtikâp, zimmet suçu gibi), resmi ihaleye fesat karıştırma suçundan, kaçakçılık suçundan, devlet sırlarını açığa vurma suçundan, terör suçlarından mahkûm edilmemiş olmak,
- vi. Kasıtlı bir suçtan dolayı 1 yıl veya daha fazla hapis ceza almamış olmak,
- vii. Akıl hastası, kısıtlı ya da yasaklı olmamaktır.

- **b) Seçme Şartları**
- Genel ve yerel seçimler ile Cumhurbaşkanlığı seçimi ve referandumda oy kullanabilmek için şu şartların varlığı aranır (AY md 67):
 - i. **TC vatandaşı olmak,**
 - ii. **18 yaşını doldurmuş olmak,**
 - iii. **Silâh altındaki er, erbaş veya askeri öğrenci olmamak,**
 - iv. **Kasten işlenen suçlardan dolayı ceza infaz kurumlarında hükümlü olmamak,**
 - v. **Akıl hastası ya da kısıtlı olmamak**

- **c) Milletvekili Dokunulmazlığı**
- **Yasama dokunulmazlığı, seçimden önce veya sonra suç işlediği ileri sürülen milletvekili tutulamaması, sorguya çekilememesi, tutuklanamaması ve yargılanamamasıdır. Ağır cezayı gerektiren suçüstü hali ve temel hak ve hürriyetin kötüye kullanılması durumunda sorgulanabilir, tutuklanabilir (AY md. 83/2).**

- **d) Yasama Organının Görevleri**
- TBMM'nin görev ve yetkileri şunlardır.
 - Kanun yapmak, değiştirmek ve kaldırmak;
 - ~~Bakanlar Kurulu ve Bakanları denetlemek,~~
 - ~~Bakanlar Kuruluna belli konularda YGK çıkarma yetkisi vermek;~~
 - Bütçe ve kesin hesap kanunlarını görüşmek ve kabul etmek;
 - Para basılmasına ve savaş ilanına karar vermek;
 - Uluslararası antlaşmaların onayını bir yasa ile uygun bulmak,
 - TBMM üye tam sayısının beşte üç çoğunluk kararı ile özel af ilanına karar vermek,
 - AY' nin diğer maddelerine verilen yetkileri kullanmaktadır.

- **f) Meclisin Toplantı ve Karar Sayısı**
- Meclisin **toplantı yeter sayısı** meclis üye tam sayısının **1/3** dür. (600 MİLletvekili)
- Bu sayı **200** tür.
- **Karar yeter sayısı ise, meclis üye tam sayısının $\frac{1}{4}$ nün 1 fazlasından az olamaz.**
- Bu sayıda **150 dir.** Bu basit çoğunluktur.
- Salt çoğunluk ise, 600 milletvekilinin yarısından 1 fazlası olan 301 dir.

- **Yasama Organının Denetim Yolları**

- i. **Soru Sorma:** Bir milletvekilinin bir **bakan ya da Cumhurbaşkanı yardımcıları ve bakanlara yazılı olarak soru** sormasıdır. Soru TBMM başkanlığına yazılı olarak verilir.
- ii. **Genel Görüşme:** **En az 20 milletvekilinin, bakanlar kurulunun ya da siyasi parti meclis gruplarının** TBMM başkanlığına yazılı başvurusuyla belli bir konuda **meclisin görüşme yapmasını istemesidir.**
- iii. **Meclis Araştırması:** En az 20 milletvekili, bakanlar kurulu ya da siyasi parti meclis grupları TBMM başkanlığına yazılı bir dilekçeyle başvurarak **meclis araştırması yapılmasını** isteyebilirler.

- iv. ~~Gensoru: Gensoru, görev yapmakta olan bir bakanının ya da başbakanın görevinin sona ermesi için başvuru olan siyasi amaçlı bir denetim yoludur.~~ En az 20 milletvekili ya da siyasi parti meclis grupları TBMM başkanlığına yazılı başvurarak gensoru önergesi verebilir.
- v. **Meclis Soruşturması:** Meclis soruşturması, görev yapan ya da görevi bitmiş olan bir bakan ya da **CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI** göreviyle ilgili işlediği iddia edilen görev suçundan dolayı **Anayasa Mahkemesinde yargılanması** için başvuru olan hem cezai hem de siyasi amaçlı bir denetim yoludur. TBMM üye tam sayısının en az 1/10 kadar **(60) milletvekilinin yazılı talebiyle** mümkündür. Gizli oylamada meclisin basit çoğunluğunun kararı gereklidir.

B) YÜRÜTME FONKSİYONU VE YÜRÜTME ORGANI

- Yürütme sistemleri,
 - meclis hükümeti,
 - başkanlık hükümeti ve
 - parlamenter hükümet sistemi şeklinde olabilir.
- **Meclis hükümeti**, yasama ve yürütme güçlerinin mecliste birleştiği sistemdir. 1921 ve 1924 Anayasa uygulamalarında meclis hükümeti söz konusu idi.
- **Başkanlık hükümeti ise**, yürütme gücünü, halk tarafından seçilen devlet başkanı tarafından tek başına kullanıldığı hükümet türüdür.
- **Parlamenter hükümet sistemi ise**, yürütmenin iki başlı olduğu, yasama ile yürütme arasında esnek bir ayırımın var olduğu sistemdir. **Türkiye’de yürütme gücü Cumhurbaşkanı ve Bakanlar Kurulu tarafından yerine getirilir.**
- Ülkemizde yürütme organı **Cumhurbaşkanı ve Bakanlar Kurulundan** oluşmaktadır.

a) Cumhurbaşkanlığı

aa) Cumhurbaşkanının Seçilmesi

- **Cumhurbaşkanı**, kırk yaşını doldurmuş, **yükseköğretim yapmış**, milletvekili seçilme yeterliliğine sahip Türk Vatandaşları arasında halk tarafından genel, eşit ve gizli oyla seçilir.
- Görev süresi **beş yıldır (CSK md 3)312**.
- En fazla **iki defa Cumhurbaşkanı seçilebilir**.
- Cumhurbaşkanı TBMM üyeleri arasında seçilebileceği gibi, **meclis dışından da seçilebilir**.
- Aday gösterilmesi, **en az 20 milletvekilinin yazılı teklifiyle** mümkündür.

- *1. Cumhurbaşkanı*
- *A. Adaylık ve seçimi [47]*
- **Madde 101 – (Değişik: 21/1/2017-6771/7 md.)**
- Cumhurbaşkanı, kırk yaşını doldurmuş, yükseköğrenim yapmış, milletvekili seçilme yeterliliğine sahip Türk vatandaşları arasından, doğrudan halk tarafından seçilir.
- Cumhurbaşkanının görev süresi beş yıldır. Bir kimse en fazla iki defa Cumhurbaşkanı seçilebilir.
- Cumhurbaşkanlığına, siyasi parti grupları, en son yapılan genel seçimlerde toplam geçerli oyların tek başına veya birlikte en az yüzde beşini almış olan siyasi partiler ile en az yüzbin seçmen aday gösterebilir.
- Cumhurbaşkanı seçilen milletvekilinin Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeliği sona erer.
- Genel oyla yapılacak seçimde, geçerli oyların salt çoğunluğunu alan aday, Cumhurbaşkanı seçilir. İlk oylamada bu çoğunluk sağlanamazsa, bu oylamayı izleyen ikinci pazar günü ikinci oylama yapılır. Bu oylamaya, ilk oylamada en çok oy almış iki aday katılır ve geçerli oyların çoğunluğunu alan aday, Cumhurbaşkanı seçilir.
- İkinci oylamaya katılmaya hak kazanan adaylardan birinin herhangi bir nedenle seçime katılmaması halinde; ikinci oylama, boşalan adaylığın birinci oylamadaki sıraya göre ikame edilmesi suretiyle yapılır. İkinci oylamaya tek adayın kalması halinde, bu oylama referandum şeklinde yapılır. Aday, geçerli oyların salt çoğunluğunu aldığı takdirde Cumhurbaşkanı seçilir. Oylamada, adayın geçerli oyların çoğunluğunu alamaması halinde, sadece Cumhurbaşkanı seçimi yenilenir.
- Seçimlerin tamamlanamaması halinde, yenisi göreve başlayıncaya kadar mevcut Cumhurbaşkanının görevi devam eder.
- Cumhurbaşkanlığı seçimlerine ilişkin diğer usul ve esaslar kanunla düzenlenir.

- *C. Andıçmesi*
- **Madde 103** – Cumhurbaşkanı, görevine başlarken Türkiye Büyük Millet Meclisi önünde aşağıdaki şekilde andıçer:
- "Cumhurbaşkanı sıfatıyla, Devletin varlığı ve bağımsızlığını, vatanın ve milletin bölünmez bütünlüğünü, milletin kayıtsız ve şartsız egemenliğini koruyacağıma, Anayasaya, hukukun üstünlüğüne, demokrasiye, Atatürk ilke ve inkılaplarına ve laik Cumhuriyet ilkesine bağılı kalacağıma, milletin huzur ve refahı, milli dayanışma ve adalet anlayışı içinde herkesin insan haklarından ve temel hürriyetlerinden yararlanması ülküsünden ayrılmayacağıma, Türkiye Cumhuriyetinin şan ve şerefini korumak, yüceltmek ve üzerime aldığı görevi tarafsızlıkla yerine getirmek için bütün gücümle çalışacağıma Büyük Türk Milleti ve tarih huzurunda, namusum ve şerefim üzerine andıçerim."
-

- *D. Görev ve yetkileri*
- **Madde 104 – (Değişik: 21/1/2017-6771/8 md.)**
- Cumhurbaşkanı Devletin başıdır. Yürütme yetkisi Cumhurbaşkanına aittir.
- Cumhurbaşkanı, Devlet başkanı sıfatıyla Türkiye Cumhuriyetini ve Türk Milletinin birliğini temsil eder; Anayasanın uygulanmasını, Devlet organlarının düzenli ve uyumlu çalışmasını temin eder.
- Gerekli gördüğü takdirde, yasama yılının ilk günü Türkiye Büyük Millet Meclisinde açılış konuşmasını yapar.
- Ülkenin iç ve dış siyaseti hakkında Meclise mesaj verir.
- Kanunları yayımlar.
- Kanunları tekrar görüşülmek üzere Türkiye Büyük Millet Meclisine geri gönderir.
- Kanunların, Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün tümünün veya belirli hükümlerinin Anayasaya şekil veya esas bakımından aykırı oldukları gerekçesiyle Anayasa Mahkemesinde iptal davası açar.
- Cumhurbaşkanı yardımcıları ile bakanları atar ve görevlerine son verir.
- Üst kademe kamu yöneticilerini atar, görevlerine son verir ve bunların atanmalarına ilişkin usul ve esasları Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle düzenler.
- Yabancı devletlere Türkiye Cumhuriyetinin temsilcilerini gönderir, Türkiye Cumhuriyetine gönderilecek yabancı devlet temsilcilerini kabul eder.
- Milletlerarası andlaşmaları onaylar ve yayımlar.
- Anayasa değişikliklerine ilişkin kanunları gerekli gördüğü takdirde halkoyuna sunar.
- Milli güvenlik politikalarını belirler ve gerekli tedbirleri alır.
- Türkiye Büyük Millet Meclisi adına Türk Silahlı Kuvvetlerinin Başkomutanlığını temsil eder.
- Türk Silahlı Kuvvetlerinin kullanılmasına karar verir.
- Sürekli hastalık, sakatlık ve kocama sebebiyle kişilerin cezalarını hafifletir veya kaldırır.
- Cumhurbaşkanı, yürütme yetkisine ilişkin konularda Cumhurbaşkanlığı kararnamesi çıkarabilir. Anayasanın ikinci kısmının birinci ve ikinci bölümlerinde yer alan temel haklar, kişi hakları ve ödevleriyle dördüncü bölümde yer alan siyasi haklar ve ödevler Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle düzenlenemez. Anayasada münhasıran kanunla düzenlenmesi öngörülen konularda Cumhurbaşkanlığı kararnamesi çıkarılamaz. Kanunda açıkça düzenlenen konularda Cumhurbaşkanlığı kararnamesi çıkarılamaz. Cumhurbaşkanlığı kararnamesi ile kanunlarda farklı hükümler bulunması halinde, kanun hükümleri uygulanır. Türkiye Büyük Millet Meclisinin aynı konuda kanun çıkarması durumunda, Cumhurbaşkanlığı kararnamesi hükümsüz hale gelir.
- Cumhurbaşkanı, kanunların uygulanmasını sağlamak üzere ve bunlara aykırı olmamak şartıyla, yönetmelikler çıkarabilir.
- Kararnameler ve yönetmelikler, yayımdan sonraki bir tarih belirlenmemişse, Resmî Gazetede yayımlandıkları gün yürürlüğe girer.
- Cumhurbaşkanı, ayrıca Anayasada ve kanunlarda verilen seçme ve atama görevleri ile diğer görevleri yerine getirir ve yetkileri kullanır.
-

- *E. Cumhurbaşkanının cezai sorumluluğu* ^[48]
- **Madde 105 – (Değişik: 21/1/2017-6771/9 md.)**
- Cumhurbaşkanı hakkında, bir suç işlediği iddiasıyla Türkiye Büyük Millet Meclisi üye tamsayısının salt çoğunluğunun vereceği önergeyle soruşturma açılması istenebilir. Meclis, önergeyi en geç bir ay içinde görüşür ve üye tamsayısının beşte üçünün gizli oyuyla soruşturma açılmasına karar verebilir.
- Soruşturma açılmasına karar verilmesi halinde, Meclisteki siyasi partilerin, güçleri oranında komisyona verebilecekleri üye sayısının üç katı olarak gösterecekleri adaylar arasından her siyasi parti için ayrı ayrı ad çekme suretiyle kurulacak onbeş kişilik bir komisyon tarafından soruşturma yapılır. Komisyon, soruşturma sonucunu belirten raporunu iki ay içinde Meclis Başkanlığına sunar. Soruşturmanın bu sürede bitirilememesi halinde, komisyona bir aylık yeni ve kesin bir süre verilir.
- Rapor Başkanlığa verildiği tarihten itibaren on gün içinde dağıtılır, dağıtımından itibaren on gün içinde Genel Kurulda görüşülür. Türkiye Büyük Millet Meclisi, üye tamsayısının üçte ikisinin gizli oyuyla Yüce Divana sevk kararı alabilir. Yüce Divan yargılaması üç ay içinde tamamlanır, bu sürede tamamlanamazsa bir defaya mahsus olmak üzere üç aylık ek süre verilir, yargılama bu sürede kesin olarak tamamlanır.
- Hakkında soruşturma açılmasına karar verilen Cumhurbaşkanı, seçim kararı alamaz.
- Yüce Divanda seçilmeye engel bir suçtan mahkûm edilen Cumhurbaşkanının görevi sona erer.
- Cumhurbaşkanının görevde bulunduğu sürede işlediği iddia edilen suçlar için görevi bittikten sonra da bu madde hükmü uygulanır.

- ~~i. Yasama ile ilgili görev ve yetkileri şunlardır:~~
- ~~☐ İsterse mecliste açılış konuşması yapmak,~~
- ~~☐ Gerektiğinde TBMM' yi toplantıya çağırmak,~~
- ~~☐ Kanunları yayımlamak, tekrar görüşülmek üzere iade etmek,~~
- ~~☐ Anayasa değişikliklerini gerekli gördüğünde halkoyuna sunmak,~~
- ~~☐ Kanunlar ve YGK için AYM' de iptal davası açmak,~~
- ~~☐ TBMM'nin yenilenmesine karar vermektir.~~

- ~~iii. Yargıyla ilgili görevleri ise şunlardır.~~
- ~~☐ AYM üyelerinin on dört tanesini seçmek,~~
- ~~☐ Danıştay üyelerinin dörtte birini,~~
- ~~☐ Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı ve vekilini,~~
- ~~☐ Askeri Yargıtay üyelerini,~~
- ~~☐ Askeri Yüksek İdare Mahkemesi üyelerini,~~
- ~~☐ Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunun dört üyesini seçmektir.~~

• ~~ii. Yürütme ile ilgili görev ve yetkileri ise şunlardır:~~

- ~~☐ Başbakan atamak ve istifasını kabul etmek,~~
- ~~☐ Bakanları atamak,~~
- ~~☐ Gerekli gördüğünde Bakanlar Kuruluna başkanlık etmek,~~
- ~~☐ Yabancı ülkelere devlet temsilcileri göndermek ve yabancı ülke devlet temsilcilerini kabul etmek,~~
- ~~☐ Uluslararası antlaşmaları onaylamak,~~

—

-
- ~~☐ Türk Silahlı Kuvvetlerinin kullanılmasına karar vermek,~~
 - ~~☐ Genel Kurmay Başkanını atamak,~~
 - ~~☐ Kararnameleri imzalamak,~~
 - ~~☐ Sürekli hasta ve kocamış hükümlülerin cezasını hafifletmek veya kaldırmak,~~
 - ~~☐ Devlet Denetleme Kurulu Başkan ve Üyelerini atamak, bu kurula denetleme yaptırmak,~~
 - ~~☐ YÖK üyelerini seçmek,~~
 - ~~☐ Üniversite rektörlerini seçmektir.~~

Cumhurbaşkanının Sorumsuzluğu

- Cumhurbaşkanınının Başbakan veya ilgili bakanın imzası olmaksızın **tek başına (resen)** **yaptığı işlemlere karşı** idare mahkemeleri veya Danıştay'da **iptal davası açamaz** (AY md 105).
- Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreterinin atanması, Devlet Denetleme Kurulu başkan ve üyelerinin seçimi, Cumhurbaşkanınının tek başına yaptığı işlemlerdendir.

- *E. Cumhurbaşkanının cezai sorumluluğu* ^[48]
- **Madde 105 – (Değişik: 21/1/2017-6771/9 md.)**
- Cumhurbaşkanı hakkında, bir suç işlediği iddiasıyla Türkiye Büyük Millet Meclisi üye tamsayısının salt çoğunluğunun vereceği önergeyle soruşturma açılması istenebilir. Meclis, önergeyi en geç bir ay içinde görüşür ve üye tamsayısının beşte üçünün gizli oyuyla soruşturma açılmasına karar verebilir.
- Soruşturma açılmasına karar verilmesi halinde, Meclisteki siyasi partilerin, güçleri oranında komisyona verebilecekleri üye sayısının üç katı olarak gösterecekleri adaylar arasından her siyasi parti için ayrı ayrı ad çekme suretiyle kurulacak onbeş kişilik bir komisyon tarafından soruşturma yapılır. Komisyon, soruşturma sonucunu belirten raporunu iki ay içinde Meclis Başkanlığına sunar. Soruşturmanın bu sürede bitirilememesi halinde, komisyona bir aylık yeni ve kesin bir süre verilir.
- Rapor Başkanlığa verildiği tarihten itibaren on gün içinde dağıtılır, dağıtımından itibaren on gün içinde Genel Kurulda görüşülür. Türkiye Büyük Millet Meclisi, üye tamsayısının üçte ikisinin gizli oyuyla Yüce Divana sevk kararı alabilir. Yüce Divan yargılaması üç ay içinde tamamlanır, bu sürede tamamlanamazsa bir defaya mahsus olmak üzere üç aylık ek süre verilir, yargılama bu sürede kesin olarak tamamlanır.
- Hakkında soruşturma açılmasına karar verilen Cumhurbaşkanı, seçim kararı alamaz.
- Yüce Divanda seçilmeye engel bir suçtan mahkûm edilen Cumhurbaşkanının görevi sona erer.
- Cumhurbaşkanının görevde bulunduğu sürede işlediği iddia edilen suçlar için görevi bittikten sonra da bu madde hükmü uygulanır.

- Cumhurbaşkanı kural olarak **görev suçlarından** dolayı mutlak anlamda **sorumsuzdur**.
- **Cumhurbaşkanının**, görev suçlarıyla ilgili olarak sadece **vatana ihanet suçundan** dolayı cezai sorumluluğu bulunmaktadır.
- **Vatana ihanet suçundan** TBMM üye tam sayısının **üçte birinin teklifi üzerine**, üye tam sayısının **dörtte üçünün** verdiği kararla suçlanabilir.
- **Cumhurbaşkanının** görev suçu dışında işlemiş olduğu suçlardan dolayı **cezai sorumluluğu bulunmaktadır**.

- ~~dd) Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreterliği~~
- ~~Cumhurbaşkanına yardımcı olmak üzere cumhurbaşkanlığı genel sekreterliği kurulmuştur.~~
- **ee) Devlet Denetleme Kurulu**
- Devlet Denetleme Kurulu, kamu kurum ve kuruluşlarını **cumhurbaşkanının talimatıyla denetleme yetkisine sahip** olan ve cumhurbaşkanına bağlı bir kuruldur. Devlet Denetleme Kurulunun başkan ve üyeleri Cumhurbaşkanı tarafından atanır.

- *H. Devlet Denetleme Kurulu*
- **Madde 108** – İdarenin hukuka uygunluğunun, düzenli ve verimli şekilde yürütülmesinin ve geliştirilmesinin sağlanması amacıyla, Cumhurbaşkanlığına bağlı olarak kurulan Devlet Denetleme Kurulu, Cumhurbaşkanının isteği üzerine, tüm kamu kurum ve kuruluşlarında ve sermayesinin yarısından fazlasına bu kurum ve kuruluşların katıldığı her türlü kuruluşta, kamu kurumu niteliğinde olan meslek kuruluşlarında, her düzeydeki işçi ve işveren meslek kuruluşlarında, kamuya yararlı derneklerle vakıflarda, her türlü idari soruşturma, inceleme, araştırma ve denetlemeleri yapar. ^[50]
- (...) ^[51] yargı organları, Devlet Denetleme Kurulunun görev alanı dışındadır.
- Devlet Denetleme Kurulunun Başkan ve üyeleri, Cumhurbaşkanınca atanır. ^[52]
- Devlet Denetleme Kurulunun işleyişi, üyelerinin görev süresi ve diğer özlük işleri, Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle düzenlenir

CUMHURBAŞKANI YARDIMCILIĞI

- . *Cumhurbaşkanı yardımcılarını, Cumhurbaşkanına vekâlet ve bakanlar* ^[49]
- **Madde 106 – (Değişik: 21/1/2017-6771/10 md.)**
- Cumhurbaşkanı, seçildikten sonra bir veya daha fazla Cumhurbaşkanı yardımcısı atayabilir.
- Cumhurbaşkanlığı makamının herhangi bir nedenle boşalması halinde, kırkbeş gün içinde Cumhurbaşkanı seçimi yapılır. Yenisi seçilene kadar Cumhurbaşkanı yardımcısı Cumhurbaşkanlığına vekâlet eder ve Cumhurbaşkanına ait yetkileri kullanır. Genel seçime bir yıl veya daha az kalmışsa Türkiye Büyük Millet Meclisi seçimi de Cumhurbaşkanı seçimi ile birlikte yenilenir. Genel seçime bir yıldan fazla kalmışsa seçilen Cumhurbaşkanı Türkiye Büyük Millet Meclisi seçim tarihine kadar görevine devam eder. Kalan süreyi tamamlayan Cumhurbaşkanı açısından bu süre dönemden sayılmaz. Türkiye Büyük Millet Meclisi genel seçimlerinin yapılacağı tarihte her iki seçim birlikte yapılır.
- Cumhurbaşkanının hastalık ve yurt dışına çıkma gibi sebeplerle geçici olarak görevinden ayrılması hallerinde, Cumhurbaşkanı yardımcısı Cumhurbaşkanına vekâlet eder ve Cumhurbaşkanına ait yetkileri kullanır.
- Cumhurbaşkanı yardımcılarını ve bakanlar, milletvekili seçilme yeterliliğine sahip olanlar arasından Cumhurbaşkanı tarafından atanır ve görevden alınır. Cumhurbaşkanı yardımcılarını ve bakanlar, 81 inci maddede yazılı şekilde Türkiye Büyük Millet Meclisi önünde andiçerler. Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri, Cumhurbaşkanı yardımcısı veya bakan olarak atanırlarsa üyelikleri sona erer.
- Cumhurbaşkanı yardımcılarını ve bakanlar, Cumhurbaşkanına karşı sorumludur. Cumhurbaşkanı yardımcılarını ve bakanlar hakkında görevleriyle ilgili suç işledikleri iddiasıyla, Türkiye Büyük Millet Meclisi üye tamsayısının salt çoğunluğunun vereceği önergeyle soruşturma açılması istenebilir. Meclis, önergeyi en geç bir ay içinde görüşür ve üye tamsayısının beşte üçünün gizli oyuyla soruşturma açılmasına karar verebilir.
- Soruşturma açılmasına karar verilmesi halinde, Meclisteki siyasi partilerin, güçleri oranında komisyona verebilecekleri üye sayısının üç katı olarak gösterecekleri adaylar arasından, her siyasi parti için ayrı ayrı ad çekme suretiyle kurulacak onbeş kişilik bir komisyon tarafından soruşturma yapılır. Komisyon, soruşturma sonucunu belirten raporunu iki ay içinde Meclis Başkanlığına sunar. Soruşturmanın bu sürede bitirilememesi halinde, komisyona bir aylık yeni ve kesin bir süre verilir.
- Rapor Başkanlığa verildiği tarihten itibaren on gün içinde dağıtılır ve dağıtımından itibaren on gün içinde Genel Kurulda görüşülür. Türkiye Büyük Millet Meclisi, üye tamsayısının üçte ikisinin gizli oyuyla Yüce Divana sevk kararı alabilir. Yüce Divan yargılaması üç ay içinde tamamlanır, bu sürede tamamlanamazsa bir defaya mahsus olmak üzere üç aylık ek süre verilir, yargılama bu sürede kesin olarak tamamlanır.
- Bu kişilerin görevde buldukları sürede, görevleriyle ilgili işledikleri iddia edilen suçlar bakımından, görevleri bittikten sonra da beşinci, altıncı ve yedinci fıkra hükümleri uygulanır.
- Yüce Divanda seçilmeye engel bir suçtan mahkûm edilen Cumhurbaşkanı yardımcısı veya bakanın görevi sona erer.
- Cumhurbaşkanı yardımcılarını ve bakanlar, görevleriyle ilgili olmayan suçlarda yasama dokunulmazlığına ilişkin hükümlerden yararlanır.
- Bakanlıkların kurulması, kaldırılması, görevleri ve yetkileri, teşkilat yapısı ile merkez ve taşra teşkilatlarının kurulması Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle düzenlenir.

Bakanlar Kurulu

- ~~Bakanlar Kurulu, **başbakan ve bakanlardan** oluşur.~~
- ~~Başbakan, TBMM üyeleri arasında **Cumhurbaşkanınca atanır** (AY md. 109). **Bakanlar** ise, milletvekili veya milletvekili seçilebilme ehliyetine sahip milletvekili olmayan kişiler arasında **Başbakanın teklifi ve Cumhurbaşkanının onayıyla** atanırlar. Bakanlar Kurulu TBMM' den güvenoyu alarak göreve başlar (AY md. 110).~~

- ~~Bakanlıkların kurulması, kaldırılması, görev ve yetkilerinin değiştirilmesi **yasa ile olur.**
Bakanlar Kurulu, yürütülen siyasetten birlikte sorumludurlar (AY md. 112).~~
- ~~Bakanlar Kurulunun başlıca görevleri şunlardır:~~
 - ~~☐ Ülkenin genel siyasetini yürütmek~~
 - ~~☐ KHK ve tüzük çıkarmak~~
 - ~~☐ Merkez Bankası başkanını seçmek~~
 - ~~☐ Bütçe ve kesin hesap kanun tasarılarını hazırlamak~~

- ~~— [?] Cumhurbaşkanı başkanlığında olağanüstü hâl ve sıkıyönetim ilan etmek~~
- ~~— [?] Millî güvenliği sağlamak~~
- ~~— [?] Silahlı kuvvetleri yurt savunmasına hazırlamak~~
- ~~— [?] Genelkurmay başkanını seçmek~~
- ~~— [?] Kanun tasarısı hazırlamak~~

- ~~Bakanlar Kurulu şu hallerde sona erer:~~
 - ~~☐ Bakanlar Kurulunun istifa etmesi~~
 - ~~☐ Bakanlar Kurulunun TBMM’de güvenoyu alamaması~~
 - ~~☐ Bakanlar Kurulunun gensoru sonucu düşürülmesi~~
 - ~~☐ Bakanlar Kurulunun görev süresinin dolması~~
 - ~~☐ Başbakanın görevinin sona ermesi halleridir.~~

- Bakanların görevi şu hallerde sona erer:
 - [?] Ölüm,
 - [?] İstifa,
 - [?] Azil (Başbakanın talebi ve Cumhurbaşkanının kararıyla olur),
 - [?] Gensorunun kabul edilmesi,
 - [?] Meclis soruşturmasının kabul edilmesi,
 - [?] Hükümetin güvenoyu alamaması,
 - [?] Milletvekili seçilme yeterliliğinin kaybı.
 - [?] Başbakanın istifa etmesi veya başka bir sebeple görevinin sona ermesi halleridir.

C) YARGI FONKSİYONU VE YARGI ORGANLARI

- **Yargı fonksiyonu**, kişiler arasında veya kişi ile devlet arasında çıkan uyuşmazlıkların yasaya uygun olarak, bağımsız, tarafsız ve hâkim güvencesi-ne sahip mahkemece çözümlenmesidir.

- 4. Hafta birinci video 20. dakikadan sonra anlatılmış olan yargı bu bölümde geçerlidir.
- 4. Hafta birinci ve ikinci video izlenecek.
- Değişiklikleri anayasadan kontrol et
- ,cumhurbaşkanı hükümet sistemi ile ilgili anayasada ne değişmiş
- Madde **özetle ödev.**

- Yargı organları, Türk Milleti adına yargılama görevini üstlenen mahkemelerdir.
- Yargılama ülkemizde üç yargı koluna ayrılmıştır.
 - Adli,
 - idari ve
 - askeri yargı kollarıdır.
- Bunun yanında **Sayıştay, Uyuşmazlık Mahkemesi ve AYM** de yüksek yargı yerleri içinde yer alır.

- Adli yargı kolu, ilk derece mahkemesi olarak, hukuk davalarında **sulh ve asliye mahkemeleri**, ceza davalarında da **sulh ceza hâkimliği ile asliye ve ağır ceza mahkemelerinden** oluşur.
- İstinaf makamı olarak **Bölge Adliye Mahkemeleri**, temyiz merci olarak da **Yargıtay** yer alır.

- **İdari yargı kolunda** ise, ilk dereceli ve genel yetkili mahkemeler olarak idare mahkemeleri ve vergi uyuşmazlıklarında vergi mahkemeleri, istinaf mahkemesi olarak Bölge İdare Mahkemesi ve temyiz merci olarak da Danıştay bulunmaktadır.

- İstinaf, idare ve vergi mahkemelerinin kararlarına karşı gidilen üst yargı yoludur. Tutarı 5.000 TL yi geçmeyen davalar için verilen kararlar kesin olup istinaf yoluna gidilemez (İYUK md 45).
- Temyiz, Danıştay dava dairelerinin nihai kararları ile bölge idare mahkemelerinin yasada sayılan davalarda verdikleri kararlarına karşı gidilen üst yargı yoludur (İYUK md 46).

- Askeri yargı kolunda ise, **disiplin mahkemeleri** ve **askeri mahkemeler** vardır.
- Temyiz merci ise, **Askeri Yargıtay**'dır.
- Asker kişilerin idari davalarında ise **Askeri Yüksek İdare Mahkemesi** görev yapmaktadır.

	Yasama	Yürütme	
Organ	TBMM	Cumhurbaşkanı ve Bakanlar Kurulu	Ma
Temel Görevleri	<ul style="list-style-type: none">-Yasa yapma-Yasaları değiştirme-Yasaları kaldırma	Yasaları uygular ve kanunlarca verilen görevleri yerine getirir.	Vatandaşlar tandaşlarla rı arasında ları arasında lıkları çözün
Oluşumu	4 yılda bir yapılan Genel Seçimlerle seçilen 550 milletvekilinden oluşur	<ul style="list-style-type: none">-Cumhurbaşkanı, halk tarafından 5 yılda bir genel seçimlerle seçilir.- Bakanlar Kurulu, Başbakan ve başbakan	İlk dereceli askeri mahk dereceli Yar Anayasa. M Askeri Yargı